Stadskerk Nijmegen (OCP), 3 november 2024, Allerheiligen/Allerzielen, herdenking van de overledenen; voorganger: ds. Paul Oosterhoff (PKN)

[1e lezing: Jesaja 60, 1-11 en 17-22] (Nieuwe Bijbelvertaling)
1 Sta op en schitter, je licht is gekomen,
over jou schijnt de luister van de HEER.
2 Duisternis bedekt de aarde
en donkerte de naties,
maar over jou schijnt de HEER,
zijn luister is boven jou zichtbaar.
3 Volken laten zich leiden door jouw licht,
koningen door de glans van je schijnsel.
4 Open je ogen, kijk om je heen:
ze stromen in drommen naar je toe;
je zonen komen van ver,
je dochters worden op de heup gedragen.
5 Je zult stralen van vreugde als je het ziet,
je hart zal van blijdschap overslaan.
De schatten van de zee zullen je toevallen,
de rijkdom van vreemde volken valt je in de schoot.
6 Een vloed van kamelen zal je land overspoelen,
jonge kamelen uit Midjan en Efa.
Uit Seba komen ze in groten getale,
beladen met wierook en goud.
Zij verkondigen de roemrijke daden van de HEER.
7 Alle schapen en geiten van Kedar
worden voor jou bijeengedreven,
Nebajots rammen staan je ter beschikking;
ze zijn weer welkom als offer op mijn altaar.
Mijn tempel zal ik in alle luister herstellen.
8 Wie zijn het die daar zweven als een wolk,
die komen aanvliegen als duiven naar hun til?
9 De kustlanden hebben hun hoop op mij gevestigd.
De schepen uit Tarsis gaan voorop
om je kinderen van verre terug te brengen;
ze hebben zilver en goud bij zich
ter ere van de HEER, je God,
de Heilige van Israël,
die jou deze luister heeft verleend.
10 Vreemdelingen zullen je muren herbouwen,
hun koningen staan je ter beschikking.

Ik heb je geslagen in mijn woede,
in mijn mededogen zal ik me over je ontfermen.
11 Je poorten zullen nooit gesloten worden,
dag en nacht zullen ze openstaan,
zodat de rijkdom van vreemde volken kan binnenstromen,
met de koningen die worden meegevoerd. (…)
17 In plaats van koper zal ik je goud brengen,
in plaats van ijzer breng ik zilver,
koper in plaats van bomen,
ijzer in plaats van stenen.
Ik stel de vrede aan als wachter
en de gerechtigheid als het gezag.
18 Van geweld in je land wordt niets meer vernomen,
noch van verwoesting en rampspoed binnen je grenzen.
Je zult je muren Redding noemen
en je poorten Faam.
19 Overdag is het licht van de zon niet meer nodig,
de glans van de maan hoeft je niet te verlichten,
want de HEER zal je voor altijd licht geven
en je God zal voor je schitteren.
20 Je zon zal niet meer ondergaan,
je maan niet meer verbleken,
want de HEER zal je voor altijd licht geven.
De dagen van je rouw zijn voorbij.
21 Je volk telt enkel nog rechtvaardigen,
zij zullen het land voorgoed bezitten.
Zij zijn de eerste scheuten van wat ik heb geplant,
ik heb hen gemaakt om mijn luister te tonen.
22 De geringste groeit uit tot een duizendtal,
de kleinste tot een machtig volk.
Ik, de HEER, zal dit spoedig volvoeren,
wanneer de tijd is gekomen.

[Epistel: Openbaring 7, 1-4 en 9-17] (Nieuwe Bijbelvertaling)
1 Hierna zag ik vier engelen bij de vier hoeken van de aarde staan. Zij hielden de vier winden van de aarde in bedwang, om te voorkomen dat er een wind over land of op zee of door de bomen zou waaien. 2 Ik zag in het oosten een andere engel opstijgen, die het zegel van de levende God had. De vier engelen die de opdracht hadden gekregen om schade toe te brengen aan het land en de zee riep hij met luide stem toe: 3 ‘Laat het land en de zee en ook de bomen nog ongemoeid! Eerst moeten wij het zegel van onze God op het voorhoofd van zijn dienaren aanbrengen.’

4 Toen hoorde ik het aantal van hen die het zegel droegen: honderdvierenveertigduizend in totaal, afkomstig uit elke stam van Israël. (…)
9 Hierna zag ik dit: een onafzienbare menigte, die niet te tellen was, uit alle landen en volken, van elke stam en taal. In het wit gekleed en met palmtakken in hun hand stonden ze voor de troon en voor het lam. 10 Luid riepen ze: ‘De redding komt van onze God die op de troon zit en van het lam!’ 11 Alle engelen stonden om de troon en de oudsten en de vier wezens heen. Ze bogen zich diep neer voor de troon en aanbaden God 12 met de woorden: ‘Amen! Lof, majesteit en wijsheid, dank en eer en macht en kracht komen onze God toe, tot in eeuwigheid. Amen.’
13 Een van de oudsten sprak mij aan: ‘Wie zijn dat daar in het wit, en waar komen ze vandaan?’ 14 Ik antwoordde: ‘U weet het zelf, heer.’ Hij zei tegen me: ‘Dat zijn degenen die uit de grote verschrikkingen gekomen zijn. Ze hebben hun kleren witgewassen met het bloed van het lam. 15 Daarom staan ze voor Gods troon en zijn ze dag en nacht in zijn tempel om hem te vereren. En hij die op de troon zit zal bij hen wonen. 16 Dan zullen ze geen honger meer lijden en geen dorst, de zon zal hen niet meer steken, de hitte hen niet bevangen. 17 Want het lam midden voor de troon zal hen hoeden, hen naar de waterbronnen van het leven brengen. En God zal alle tranen uit hun ogen wissen.’

[Evangelie: Matteüs 5, 1-12] (Nieuwe Bijbelvertaling)
1 Toen hij de mensenmassa zag, ging hij de berg op. Daar ging hij zitten met zijn leerlingen om zich heen. 2 Hij nam het woord en onderrichtte hen:
3 ‘Gelukkig wie nederig van hart zijn,
want voor hen is het koninkrijk van de hemel.
4 Gelukkig de treurenden,
want zij zullen getroost worden.
5 Gelukkig de zachtmoedigen,
want zij zullen het land bezitten.
6 Gelukkig wie hongeren en dorsten naar gerechtigheid,
want zij zullen verzadigd worden.
7 Gelukkig de barmhartigen,
want zij zullen barmhartigheid ondervinden.
8 Gelukkig wie zuiver van hart zijn,
want zij zullen God zien.
9 Gelukkig de vredestichters,
want zij zullen kinderen van God genoemd worden.
10 Gelukkig wie vanwege de gerechtigheid vervolgd worden,
want voor hen is het koninkrijk van de hemel.
11 Gelukkig zijn jullie wanneer ze je omwille van mij uitschelden, vervolgen en van allerlei kwaad betichten. 12 Verheug je en juich, want je zult rijkelijk worden beloond in de hemel; zo immers vervolgden ze vóór jullie de profeten.

[overweging:]
Waar zijn onze geliefde overledenen?
Als een kind het je vraagt, waar haar oma is, nu ze gestorven is, wijs je misschien op de prachtige sterrenhemel en zeg je, dat oma nu één van die sterretjes is.
Als een puber het je vraagt, heb je misschien een stamelend antwoord over lichaam en ziel en hoe die van elkaar scheiden.
Als je het Google vraagt, krijg je een veelheid van antwoorden waarbij Bijbelteksten uit hun verband gerukt worden en in een nieuw verband worden geplaatst, zodat er een min of meer sluitend verhaal komt over de opstanding van lichamen, het 1000-jarig rijk, een schifting van gelovigen en niet gelovigen.
Als je het jezelf echt afvraagt, kom je misschien wel tot de conclusie dat je het niet weet of misschien moet ik meer voor mezelf spreken: dat ik het niet weet.
Als ik in de bijbel rond lees, zoals ik mijn leven lang gedaan heb, dan merk ik dat het daar in de bijbel eigenlijk om gaat, over dat leven na de dood. Het gaat eigenlijk steeds om het leven vóór de dood.

Neem nu de lezingen van vandaag.
In Jesaja gaat het over het nieuwe Jeruzalem, de stad van vrede, waar over een nieuw licht schijnt. Jeruzalem als een lichtend voorbeeld voor de volkeren. Rijkdom en overvloed zal Jeruzalem toevallen, tegemoet komen. Alle volken zullen hen dienen.
Het lijkt wel of Israël in zijn huidige verblindheid van geweld, zich door zo'n visioen laat leiden, laat mis-leiden dan.
Als je verder kijkt wat Jesaja hier bedoelt, dan zal al die voorspoed voor Jeruzalem alleen worden bereikt in het kader van het verbond tussen Jahwe en zijn volk. Alleen als het volk de wetten van vrede en gerechtigheid onderhoudt, kan Jeruzalem een lichtend voorbeeld zijn voor de volken. Niet door macht er geweld, maar door liefde en dienstbaarheid.
Zo'n visioen gaat niet over hoe het eens zal zijn, maar om hoe het nu zou moeten zijn. En Jeruzalem is er nog niet, maar laten we niet te ver van onszelf afhouden: wij zijn er nog niet.

Openbaringen dan, dat is toch een overweldigend getuigenis van hoe het zal zijn in de toekomst.
Je hoort wel, en denkt zelf ook wel eens, die veelheid van rampen die ons vandaag de dag treffen, van apocalyptische proporties, zegt dat niet, dat het dichtbij is. dat einde van de beschaving en de komst van de nieuwe hemel en de nieuwe aarde.
Als je de geschiedenis van de uitleg van het openbaringen boek volgt, dan zijn er door de eeuwen heen altijd van die rampen geweest waardoor men dacht dat het eind der tijden was aangebroken en altijd weer was er een nieuw begin.
Die visioenen van vernietiging zijn steeds weer een wake-up-call om het anders te gaan doen in deze wereld.
Zelfs het stukje uit openbaringen dat wij gelezen hebben, is volgens mij niet een beeld van hoe het er aan toe gaat in de hemel met de schare die niemand tellen kan voor de troon van

de Heer. Het is geen verifieerbaar feit. Het is geen oordeel over wie er wel en wie er niet bij zal horen in de ogen van God.
Het is een oproep om erbij te willen horen, nu, vandaag de dag, bij de schare die niemand tellen kan van mensen van goede wil die iets begrepen hebben van het verbond van God met de mensen.
Het is een oproep om te leven met die zaligsprekingen, die we ook gelezen hebben, in het achterhoofd:
Zalig de nederigen, de treurenden, de zachtmoedigen, zij die naar gerechtigheid streven, de barmhartigen, de zuiveren van hart, de vredestichters.

Jezus noemt zijn zaligsprekingen niet als een zoethoudertje, zo van: het komt allemaal wel goed, het zal ooit in de hemel wel goed gemaakt worden.
Nee, het is een oproep om ondanks alle tegenwerpingen en verdrukking van het moment, hier en nu, zachtmoedig te zijn, vrede te stichten, barmhartig te zijn, de gerechtigheid na te streven.
Ook die zaligsprekingen zijn niet voor de hemel, ooit later, bedoeld, maar voor het leven hier en nu.

Maar die geliefde overledenen, die we in ons hart koesteren, waar zijn ze nu?
We zijn met die vraag nog geen steek verder gekomen. Klopt en ik denk dat we ook niet verder komen, dat daar geen sluitend antwoord op is, niet vanuit de bijbel en niet vanuit de kerkleer, ook al heeft men daar verwoede pogingen toegedaan, maar die antwoorden zijn vandaag de dag mijns inziens niet meer staande te houden.

Als je zelf daar wel een sluitend antwoord op denkt te hebben: helemaal mooi! Koester het, laat het je troosten, bemoedigen, maar probeer het niet als 'de waarheid' een ander op te leggen. Het is tevergeefs.

Kun je dan niets zeggen? Ja toch, we zeiden al dat die geliefde overledenen in ons hart zijn gesloten, in onze gedachten, dat is al een plaatsbepaling, een zijnsbepaling.
In ons hart, en we geloven dat God groter is dan ons hart.

Ik moet denken aan de beginzin van elke kerkdienst:
Onze hulp is in de naam van de Heer
die hemel en aarde gemaakt heeft
en dan komt het: *die trouw is tot in eeuwigheid*
en niet laten varen het werk dat hij begonnen is.

Dat geldt, zo geloven we voor ons leven, maar natuurlijk net zo goed voor het leven van onze geliefden.

Hoeveel werk heeft God niet verricht in hun leven. Hoeveel van Gods liefde is niet door hun leven tot ons gekomen. Hoeveel van Gods boodschap hebben zij niet laten zien in hun leven. Hoeveel hebben ze daarmee, in godsnaam, ons niet geleerd. hoeveel werk heeft God niet aan hem gehad, zou Hij dat werk aan hen laten varen? Loslaten? Ook nu, na hun dood?

Ik geloof het niet. Ik geloof dat zoals wij ons geborgen mogen weten in Gods liefde, in de gedachte dat hij ons trouw blijft en zijn werk aan ons niet zomaar zal laten varen, dat God zich ook blijft ontfermen over onze geliefden. Vraag me niet, hoe precies, maar als het ons lukt om ze in leven te houden in onze herinnering, ze in ons hart blijven koesteren, hoeveel te meer zal het bij God mogelijk zijn, dat ze in zijn liefde levend blijven.

Die trouw is tot in eeuwigheid en niet laten varen het werk dat Hij aan ons en aan zijn onze geliefden begonnen is.

Paul Oosterhoff, ***pauloosterhoff@planet.nl***